

GEORGE JACKSON A SOLEDADI TESTVÉREK

Különös műfaj a börtönirodalom. A legkülönösebb benne talán az, hogy rabok írják, s „szabad emberek“ olvassák.

Kivételesen különösek ezen belül azok a művek, amelyek nem a szabadulás után — már memoárként — látnak napvilágot, hanem azon frissiben, még bent a börtönben születnek. George Jackson leveleit cellájában írta, s szerzőjük most sem szabad. S amikor megfogalmazta episztoláit, még nem tudta, hogy kötetbe gyűjtik és kiadják őket. Édesanyjának, testvérének, ügyvédjének, barátainak, Angela Davisnek s másoknak írogatott. Őszintén, jól fogalmazott, s a cselekményt nem kellett bonyolítania: önmagában is „mesébe illő“ személyi tragédiájára ráduplicált öccse „forradalmi öngyilkossága“, ami összekovácsolta Jackson sorsát az Angela Davisével, a „fekete nőstény párduc“-éval. S mindehhez hangulatos háttérrel az Egyesült Államok szolgált, s ezen belül a — sajnos — legizgatóbb kérdés: a négerprobléma. Gyűlékony a téma, mint a helyzet, amely feldobta.

Jackson levelei a lírai vallomások és a politikai agitáció dokumentum jellegű remekei, s ráadásul epikus töltetűek: akitől a történelemalakítás jogát megvonják, a történelmet felnagyítva érzékeli. Homo politicusszá válásáról vall, politikai vajudásának kínjait érzékelteti, valóságos kínokat; közben ugyanis sokat verik és rengeteget verekszik: 97 kilós atléta, s tizenegy esztendeje nem ismer nőt. Szublimál.

1960-ban, tizennyolc éves korában másodmagával betör egy benzindállomásra, 70 dollárt rabolnak, amiből neki semmi sem marad, társa elveszi az egész pénzt. Letartóztatják, bíróság elé állítják. Piusza van: tizennégy évesen már lopott, mindössze néhány dollárt, de csavargásért is többször indítottak ellene eljárást; megjár néhány javítóintézetet. A bíróság ítélete a visszaeső bűnöst sújtja: „minimális“ egy évi börtönre ítélik, ami azt jelenti, hogy az egy „máza“ elteltével adminisztratív úton, évenként dönt a Bizottság szabadságra helyezéséről vagy továbbbi fogvatartásáról, s ha az illetékes fórum, a Bizottság, az elítéltet a társadalomra továbbra is veszélyesnek minősíti, akár életfogytiglan börtönben tarthatják. Tizenegy éve ül. Kilencszer már méltatlannak ítéltetett a szabadságra, amire kezdetben még vágyott; most újabb tárgyalás előtt áll, egy „smasszer“ meggyilkolásával vádolják, s nem lehetetlen, hogy halálra ítélik.

Az egykori vagány a börtönkönyvtár minden hozzáférhető komoly könyvét elolvassa, a politika fogékony autodidaktája, kapcsolatot teremtett a Fekete Párducokkal; izoláltságában nem elégszik meg azzal, hogy a világ dolgairól szigorúan ítélkezzék; izoláltságában kezd — jobb híján — fehér fogolytársai és foglárjai ellen; nemcsak városi, hanem börtön-gerilla is van már tehát. Dubois-t, a nagy néger történészt tanulmányozza, s a marxizmust meg az egzisztencialistákat, valamint az afrikai, ázsiai és latin-amerikai állami teoretikusainak műveit. Főként az anarchisták hatnak rá, de Angela Davis, a kommunista párt tagja is. Jackson neki-vadul, s úgy gyűlöli a fehéreket, hogy már a szabadságot sem akarja elfogadni tőlük.

1970 januárjában nagyarányú verekedés robban ki a soledadi (Kalifornia állam) büntetőintézetben az előjogaikat a börtönben is megtartó fehér foglyok és néger rabtársaik között. Egy fegyőr a verekedőkre lő, megöl három négert és egy

fehért. A gyilkost felelősségre vonják ugyan, de az esküdtszék felmenti. Kevéssel ez után egy fehér fegyőrt holtan találnak börtönbeli szolgálati helyén. A gyilkosság elkövetésével három néger foglyot vádolnak: George Jacksont, John Clutchette-et és Fleeta Drumgót, a három „soledadi testvért“ (a „faji“ kapcsolatokat mindennél fontosabbnak tartó szélsőséges néger szervezetek tagjai egymást brothernek szólítják). Hármukat azonnal elküldözték a börtön szigorúan őrzött titkos részlegébe, s csak 29 nap múlva sikerül értesíteniük hozzátartozóikat a történetekről. A Fekete Párducok ügyvédjei vállalják védelmüket, s megmentésükre hatásos kampányt kezdeményez Jackson levelező partnere, maga Angela Davis, aki akkoriban — annak ellenére, hogy már kommunista párttag — az egyik legnevesebb kaliforniai egyetem előadójaként Marcuse katedráján (és tudományos irányítása alatt).

1970 augusztusában újabb drámai fordulat következik. San Rafael kaliforniai városban bíróság elé állítanak egy négert, James McClaint, akit azzal vádolnak, hogy a San Quentin börtönben meggyilkolt egy fehér fegyőrt (San Quentin Soledad „testvérbörtöne“; a levelekben sok szó esik róla; George Jacksont többször átszállították oda, ott töltötte büntetése jelentős részét). Jonathan Jackson, George 17 éves öccse McClain ügyének tárgyalása idején bátyja és két társa kiszabadítására kétségbeesett akciót kezdeményez (erről szól George 1970. augusztus 9-i levele): fegyveresen behatol a San Rafael-i bíróság tárgyalótermébe. Sakkban tartja az őrséget, fegyvert ad McClainnek, a fővádlottnak, s kitérnek a bírósági épületből. Magukkal visznek másik két néger foglyot, akik tanúként tartózkodnak a teremben, s túszként elhurcolják a bíróság elnökét, az ügyész helyettesét, három esküdtet. Jonathan Jackson terve az volt, hogy az elnökért, az ügyészhelyettesért és a három esküdtért cserében követeli majd a három „soledadi testvér“, vagyis bátyja, John Clutchette és Fleeta Drumgo szabadlábra helyezését. Sikerül a túszoikat a bírósági épület előtt veszteglő teherautóba kényszeríteniük, az ott szolgálatot teljesítő rendőrök azonban tüzet nyitnak, s halálos találat éri Jonathan Jacksont, valamint a bíróság elnökét és az esküdtszék két tagját. (A kommunista párt kevéssel a történetek után kategorikusan elhatárolta magát a „forradalmi öngyilkosságnak“ minősített anarchista akciótól.)

Ez az ügy szolgált jogi indokot Angela Davis letartóztatására. Ugyanis Jonathan, aki a San Rafael-i gerilla-akciók bátyja kiszabadítása reményében hajtotta végre, közvetlenül meggondolatlan cselekedete előtt — a Fekete Párducok megbízásából — az állandóan veszélyeztetett Angela Davis bodyguardja volt (az ilyen típusú személyiségeknek fegyveres testőrük van; az egymást sűrűn követő merényleteknek, erőszakos cselekményeknek számunkra, európaiak számára olyan idegen légkörében nincs ebben semmi különös). Jonathan San Rafael-i akciója során az Angela Davistól kapott fegyvereket használta: a Davis ellen kibocsátott letartóztatási parancs ezért hivatkozhat „büntársi bűnrészességre és felbujtásra“.

George Jackson levelei (amelyekből a Les Temps Modernes 293—294. és 297. számai nyomán közlünk néhányat) most már a védnök védelmében mozgósítanak: Angelát halálra ítélik, hacsak a megmentésére világszerte (az Egyesült Államokban is) kibontakozott mozgalom nem bírja jobb belátásra közzéadni.

Leveleinek féltelensége, antirasszizmusának néha önmaga ellentétébe, vagyis néger rasszizmusba átsapó túlfűtöttsége meghökkeníti az egyesült államokbeli viszonyokat kevésbé ismerő olvasót. Persze, a sanyargatott rasszizmusa a sanyargatóénál valamiképpen mindig bocsánatosabbnak tűnik. Pedig csak érthetőbb.

A néger polgárjogi mozgalom legszélsőségesebb személyiségei és irányzatai nyílt szóbeli-írásbeli fellépésének értelmezésére több lehetőség kínálkozik. Nem mellőzhető körülmény, hogy az Egyesült Államokban a szólásszabadság lehetősége önmérsztő fokozásra ajzza a mass media félreértett lehetőségeivel rosszul sáfarkodó szerzőket. A jogegyenlőség ellenzői persze ugyanekkor örülhetnek bizonyos néger körök különcködéseinek, hiszen a felelőtlenek tálcán tálalják az érveket, amelyeknek szállítása egyébként az agent provocateurök különítményeinek fáradtságos és költséges munkáját igényelné. Meg aztán arról sem feledkezhetünk meg, hogy maga Jackson a lumpenproletariátus rendezetlen soraiból kiemelkedve válik politikai levezetővé. Ebben is jellegzetes: a néger szélsőségek vidékén, a közéleti periférián vérszesen virul a lumpenproletár szellemiség.

Farkas László

1967. március

Drága Anyám,

feltételezem, hogy Robert beszélt neked arról, ami velem történik. Itteni társaim erősködnek, hogy várjak. Viszont csak én magam dönthetek. Mindenesetre, nem fogom elveszíteni a fejem. Rettenetes árat fizettetnek velem pusztán az életben maradásért, mondhatnám: pusztán lételemért, hiszen sohasem éltem igazán.

Te tudod, hogy fáradt vagyok, nagyon fáradt beszélni és hallgatni egyaránt. King és a hozzá hasonlók legdrágább érdekeinket árulták el demagóg hevületükkel. Ez a szegény félkegyelmű semmit sem tud az ellenfél igazi természetéről, s még csak arra sem gondolt, hogy a múlt eseményeinek történetét elolvassa és tanulmányozza. Az erőszakmentes tiltakozás fogalma, bármilyen is megnyilvánulási formái, az imperialista rend esetében két olyan nyilvánvalóan irreális, logikátlan dolgot feltételez politikailag, amelyek automatikusan lehetetlen helyzetbe sodorják azt, aki beéri a rendszer elleni sóhajtozással. Minden szigorúan erőszakmentes politikát automatikusan érvénytelenít az erőszakos halál.

Első föltevésük a könyörületesség. Elképzelhetőnek tartják a könyörületességet egy olyan fajnál, melynek a lelke éppoly hideg, mint a jég; azt hiszik, hogy náluk is létezik, mint más népeknél vagy állatoknál, egy ellenőrző mechanizmus, amely megakadályozhatná őket embertársaik megtámadásában, ha csak nem kényszerülnek a végsőkre. De a történelem semmilyen bizonyítékkal nem támogatja ezt a képtelen hipotézist: emlékezz I. Lipótra Kongóban, a múlt század indián háborúira, Dél-Afrikára, Sharpville-re, a Fülöp-szigetekre a század elején; jusson eszedbe a gazdasági válság és a háborús évek Németországa, gondolj Vietnamba! Ha újszülött volnék, legelő volna végigolvasnom a történelmet, szétnéznem magam körül ahhoz, hogy több szánalmat várjak egy farka bengáli tigristől, mint ezektől! Bármilyen formában hangoztatni, hogy az erőszakmentes, a tisztán erőszakmentes politikai mozgalom meghátrálásra készítette a kapitalista terjeszkedés légióit: tévedés; ez az elmélet hamis eszmény szüleménye.

A hinduk jellemük azon vonása miatt buktak el, amely megtiltott nekik minden szervezett erőszakot; csak a rab-szolgaság formái cserélődtek számukra;

mit érhet egy politikai ál-ellenőrzés, ha a kapitalisták kezében van minden hatalom a nép megélhetésének eszközei fölött? S ami az indiai külföldi tőkét illeti, talán kielégített a nép szükségletei közül bár egyet is? Nincsenek talán még ma is lázadások a rizshiány miatt? Nem alszanak talán még mindig az utcán? Ezt a népet álnok vezetői s ezek hamis eszményei elárulták. Hasonlítsd össze Indiát és Kínát: mindkettőt ugyanabban a korszakban „szabadították fel”, Indiában még 18 hónappal talán idősebb is az, amit „politikai önkormányzásnak” neveznek, és Kína problémái a negyvenes évek végén tízszer súlyosabbak voltak, mint az Indiáéi; ma nincs éhínség Kínában, s első ízben egyesült népessége egy decentralizált és reprezentatív kormányzat alatt... Kína, a kulik, a szolgálai robot, a nyitott kapu politikájának földje,

Soledad

Kína, Nyugat lábtörlője, ma az első helyért vívott küzdelem élvonalában halad, az összes fontos gazdasági területeken.

Emlékezz az ópium-háborúra 1841-ben, a boxer-lázadásra... A harmadik világ politikai mozgalmai a kapitalizmust erővel készítetik meghátrálásra; megértették, mit kell tenniük a gyarmatrendszer expedíciós seregei ellen; nincs példa erőszak nélkül kivívott szabadságra: hogyan lehetne békésen semlegesíteni egy hadsereget? Az Egyesült Államok népe a kolonializmus egy formájában haldoklik: kereseti lehetőségeinek s majd minden evvel összefüggő tényezőnek az ellenőrzési joga egy tökéletesen körülhatárolt és embertelen oligarchia kezében van. Ha az avantgarde fiatal forradalmárai ma nemcsak háborúsdit játszanak, hanem eltökélt szándékuk helytállni, megtámadni a Dúvadat, meg kell érteniük kezdettől fogva, hogy a Dúvad nem ismer kíméletet.

Az erőszakmentes politikai mozgalom fogalmában rejlik második feltételezés lényeges velejárója e politika egyetlen tételes kijelentésének: a pusztá tény, hogy erőszakmentes politikáról beszélünk, *magában hordozza* azt a lehetőséget, hogy egyebet is tehetünk, és alkalmazhatjuk az erőszakot. Mindenesetre veszélyes elmentmondás rejlik az erőszakmentes politika elméletében és gyakorlatában, főleg, ha az ellenzék lagymatag. A veszély nagyon is valóságos tényből ered: az erőszakmentes politika meghirdetését és alkalmazását mindig a gyengeség jelenék tekintik. Így aztán az ellentmondás nyilvánvaló: azt várjuk a hatalomtól, hogy alávesse magát a gyengébb akaratainak. A tiszta erőszakmentesség tehát mint politikai eszmény abnormalitás: a politika — erőszak. Az erőszakmentes politika hangoztatása szolgálhatja érdekeinket, de soha nem szabad magunkat avval a gondolattal áltatnunk, hogy lehetséges a hatalomátvétel gyengeség, félmegoldások, udvariias programok, jogos felháborodás és jajveszékelés bevetésével. Ha a mozgalom, melyet előszeretettel nevezünk erőszakmentesnek, valamennyire is jelentős, azért csak kötelességünk kényszeríteni a fasisztákat, hogy izzeljék meg dühünk keserűségét; az erőszakmentességnek állandóan össze kell fonódnia saját ellentéte hatásának bizonyításával. A narodnyik és a nihilista dialektikájának sosem szabadna hatás nélkül maradnia. Az egyiknek sosem szabadna meglennie a másik nélkül. Az erőszakmentes mozgalomban állandóan léteznie kell a robbanás lappangó fenyegetésének, jelen kell lennie a hirtelen és brutális ébredés

lehetőségének, ha engedményeket akarunk elérni, tiszteletet kívánunk kivívni, és meg akarjuk változtatni a fennálló rendet. Az erőszakmentesség elmélete alkalmazható civilizált országokban, civilizált emberek esetében, amilyenek az ázsiaiak vagy az afrikaiak. De egy pillantás az európai történelemre nyilvánvalóvá teszi, hogy minden igazi hatalomváltozást erővel kényszerítettek ki.

Nem bízhatom magam az érzelmeimre. Nem szabad indulataim rabjává válnom: ez csökkentené védelmi képességeimet, mikor majd cselekvésre nyílik lehetőség.

Te ismered a világot. Az elnyomott népek rövidesen belefáradnak abba, hogy télenlenszre kárhóztassa őket a hangszóró kellemes muzsikája, a lampionok és neonfények varázslata. Közel az idő, mikor mindez már nem lesz elegendő a megcsalt remények, elhibázott célok és a szükségszerű változások brutális elutasítása miatt érzett fájdalom enyhítésére. Mély álmukból vérszomjasan törnek majd ki, jogos felháborodással szívükben a társadalmi igazságtalanságokért, és lázadásuk kirántja a talajt a birodalom támogatóinak lába alól. Ezért tartok ki. Az első sorokban akarok lenni.

Cellatársam azt mondja: „Nem minden betegség halálos, nem minden búcsú végleges, nem minden nagy ember erős is.“ En azt mondom: „Róma merüljön el a Tiberisben, omoljon le a birodalom óriás boltozata“, és azt: „A dzsungel mindig dzsungel marad, legyen az fák vagy felhőkarcolók dzsungele, s a törvénye ez: »Szaggasd szét ellenfeleidet, vagy szaggattass szét te magad«“.

Időnként majd pénzre lesz szükségem. Decemberben újra itélkeznek fölöttem. Azt akarom, hogy a rólam előterjesztett jelentés hibátlan legyen, s bízom benne, hogy gondoskodni tudok szükségleteimről, éppúgy, mint eddig.

Jó egészséget!

Fiad

2.

1968. március 28.

Drága Robert,

ezekben a napokban nagyon elfoglalt vagyok. Elfogadtam, hogy dolgozzam az emeleten (a mi emeletünkön): az ételt osztom szét, takarítok. Ez kedvező a rólam készítenő jelentés szempontjából, és mozgásra készítet.

Mi a véleményed Dzsomóról? ¹ Helyén

¹ Dzsomo Kenyatta, Kenya államfője

volt a szíve az elmúlt évek során; a gerilla három-négy legjobb taktikusa közé sorolható... Arról az új formáról beszélek, amelyet a háború öltött, a szegények háborúja. Az afro-ázsiai felszabadulási törekvések előőrséhez tartozott; annál sajnálatosabb, hogy ma már azt kell mondanunk róla: többé nem működik együtt azzal a mozgalommal, melynek pedig sikerét köszönheti. Hivatalos nyilatkozatai értelmében semmiféle forradalomban nem akar többé részt venni. Mit gondolhatunk egy olyan emberről, aki meghátrál, még mielőtt a csata eldőlt volna? Ez az ember elhagyta öreg bajtársait, sorsukra bízta a kevésbé kegyeltekét. Dél-Afrika, Délkelet-Ázsia és Latin-Amerika népeinek jól jött volna az ő segítsége és támogatása éppúgy, ahogy neki is jól jött annak idején a mások segítsége. Aki finnyás, nem arat döntő győzelmet.

Jó egészséget!

Geo

3.

1968. április 11.

Drága Róbert,

M. L. K.² ugyanúgy gondolkodott, mint te. Ha ismerted és valóban értetted volna a programját, sohasem nyilatkoztál volna úgy, mint utolsó leveledben. Biztos vagyok benne: tudomásod van arról, hogy ellene volt az erőszaknak és a háborúnak; valóban meggyőződéses pacifista volt. Nagyon érdekes, szinte hihetetlen, hogy egy ennyire az erőszakra épült, zúrós rendszer, mint ez, kitermelhet ilyen embereket.

Nem lelte helyét a mai világban; a korhoz képest túl naiv, túl ártatlan; túl művelt, túlon túl lovagias volt; ezért könnyű volt előrelátni vesztét.

Ellenszegült az erőszak minden formájának, ami nem jelenti azt, hogy passzív lett volna. Tudta, hogy a természet nem tűri sokáig az ilyen igazságtalanságokat.

Elég éles eszű volt ahhoz, hogy lássa: a színesbőrűek az egész világon mozgásban vannak, és példájuk rövidesen az egyesült államokbelieket is ébredésre készíteti, hogy ne reszkessenek többé.

Megpróbálta tehát érzelmeinket és ál-

talában a mozgalmat sajátos helyzeteinknek megfelelő, alkalmasabbnak ítélt irányba terelni: az erőszakmentes politikai és gazdasági polgári engedetlenség irányába. Először az Egyesült Államok külső — a színesbőrű népek ellen viselt — háborúival kapcsolatban kifejtett újszerű nézetei miatt találtam rokonszenvesnek; és bizonyos vagyok abban, hogy őszinte volt, mikor azt mondta: célja „kenyeret adni az éhezőknek, felruházni a ruhátlanokat, enyhíteni a bebörtönzöttek kínjain, és megpróbálni szeretni felebarátainkat“. Jómagam személyileg neki ha nem voltam ellene, megadtam neki azt a tiszteletet, melyet őszinteségével kiérdemelt.

Mint a négerok teoretikusával nem értek egyet vele. Az erőszakmentesség fogalma téves: a szánalom és az igazságosság érzését feltételezi az ellenfélben, holott annak csak veszíteni valója van, de semmit sem nyerhet, ha igazságosnak és együttérzőnek mutatkozik; könnyen érthető, hogy reagálása csakis negatív lehet.

A férfiasság szimbóluma itt, Észak-Amerikában mindig a puska, a kés, a husáng volt. Mindenütt az erőszakot dicsőítik: a televízióban, a filmekben, a sikeres regényekben. A legkelendőbb újságok azok, amelyek a legrikítóbb és legborzalmasabb főcímeiket hozzák, amelyek a legerőszakosabb sportokról, a boksztól — a rögbiről szólnak; a hazáért meghalni — ez annyi, mint hősként megdicsőülni. A Kingek, Wilkinsok és Youngok arra buzdítanak, s ezek a saját szavaik, hogy „tegyük félre késeinket és öltük magunkra az érény fegyverzetét“, hogy „tartsuk oda a másik orcánkat is, hogy megmutassuk: tudunk túrni és szeretni“. Valószínűleg nekik ez felel meg, nekem viszont szükségem van mindkét orcámra.

Geo.

4.

1968. május 4.

Drága Anyám,

igazad van mindabban, amit az emberrekről és felelősségükről mondasz, a potyázókról és a semmittevőkről, a sikertelenségekről és a bukásról, a hiábavaló erőfeszítésekről, amelyekre időt és energiát pazarolnak. Mindennek láttán néha annyira elbátortalanodom, hogy ez már segítségemre szolgál ahhoz, hogy megszabaduljak minden felelősségtől, és egyszerűen elmenjek (mikor majd hazaté-

² Martin Luther King

rek), és elvigyelek benneteket a világnak egy olyan országába, ahol a négerek kezükbe vették már sorsukat, egy vagy két oceánt ékelve magunk és Amerika közé.

De ez az érzés sosem tart hosszú ideig, mert megértem, miért reagálnak így sokan közülünk, igen, így „re-agálnak“, „vissza-hatnak“. Válaszunk a társadalmi ösztönzésekre (melyek számunkra ebben az országban mint megannyi kihívás nyilvánulnak meg) csakis negatív lehet, ha arra gondolunk, hogy bennünket, egyesült államokbeli négereket alávetettek a legteljeseb agyomosásnak, amelyet nép valaha is elszenvedett a történelem folyamán, hogy elválasztottak és ma is elválasztva tartanak földünkötől, gyökereinktől, intézményeinktől. Egyetlen emberi csoportosulást nem terrorizáltak, nem fosztottak még így meg emberségétől s (már születéstől fogva) mindattól, ami erőssé teszi az embert.

Ami a családi problémáját illeti, készséggel elismerem: a néger családsejt romjaiban hever; ez kétségkívül nagyban hozzájárul ahhoz, hogy nehézségeink támadjanak abban, hogy néppé egyesüljünk. De minden hatásnak megvan az oka: ahhoz, hogy felszámoljuk e „hatásokat“, meg kell értenünk okaikat. Azt állítani, hogy a néger családi sejt lassan felbomlik a külső (szegénység és társadalmi igazságtalanság) és belső nyomás (a kritikus helyzetre való negatív reagálás) hatására, ez azt jelenti, alaposan tévedünk a probléma súlyosságát illetően. Három történelmi tényező járult hozzá néger társadalmunkban a család kaotikus helyzetének kialakulásához:

1. A családi sejt a rabszolgaság korában hullott szét, és a férfiakat oda juttatták, hogy kivesszék belőlük a felelősségérzet családjuk iránt.

2. A kultúrát, az intézményeket, a szokásokat, melyeken a családi sejt egészséges nyugszik, amelyek nélkül nem létezhet semmiféle összetartás, szétrombolták, azóta sem helyettesítették egyébbel. A legjobb, amit tehetünk: a fehér embert majmoljuk és egyfajta szubkultúrába kapaszkodunk; és így kerültünk abba a vérlázító helyzetbe, hogy ha megfelelően neveljük magunkat, ha szalonképesen gondolkozunk, ha a „jó könyveket“ olvassuk, ha azt szajkózzuk és pontosan azt teszünk, amit elvárnak tőlünk, akkor éppolyan „rendesek“ lehetünk, mint a fehérek!

3. A változás, amely az „ingó vagyontárgyak“ státusából a szakképzetlen lecsúszottak közé juttatott bennünket a munka piacán, távolról sem volt felsza-

badítás, ahogy azt sokan képzelik; egyszerűen csak a rabszolgaság egy új formája.

Jó egészséget!

Geo

5.

1968. augusztus 17.

Drága Anyám,

minden egy roppant egyszerű tényrevezethető vissza: azt akarjuk, hogy te magad légy, hogy elfogadd saját *valóságodat*. Miért kellene az én feleségemnek másoktól kapnia szempontjait a jóról és a rosszról, a szépről és a rútról? Higgy nekem, kérlek, igazán rút az, ha alakoskodunk, ha utánzunk, s majmoljuk, imádjuk a megvetendőt.

Mindent összevetve — rendszerint azt mondjuk —, hogy egy néger nő, ha meztelen és természetes, rút vagy távol áll a szépségtől. Ebből a természetes állapotból kiindulva, az egyetlen mód, hogy valamennyire is közeledjen a szépséghez, az, ha lesimítja a haját, s ha felcicomázza magát Párizsban, Londonban, az Egyesült Államokban vagy a barbár világ más részein tervezett ruhákkal. Szerinted az egyetlen szépségideál: a nyugati ideál. Ez az értelmetlenség egyenesen felháborít. Megértem, s tudomásul veszem, hogy csak ezt ismerted. De képesnek kell lenned arra, hogy belásd: ma az a tökéletesség-ideál, melyet a múltban formáltál magadnak, többé nem a „legújabb divat“; ismét divatba jött a fekete. Férfiasan teljesíteni fogom kötelességemet, még ha bele is pusztulok; energiám minden részecskéjét, minden erőmet arra áldozom majd, hogy anyagi támogatást és védelmet nyújtsak családomnak. De félek, hogy ti, nők nem teljesítitek feladatokat, mert úgy tűnik, képtelenek vagytok megváltozni, újra rátalálni őseitek értékeire és kultúrájára. Ahogyan F. mondja: „Születési helyem Chicago, Illinois“; ez úgy hangzik, mint egy sírfelirat.

Mindennek a kulcsa a valóság. Az intelligencia szerintetek azt jelenti, hogy szeretnünk kell a nyugati zenét, divatot, konyhát és architektúrát; Nyugatról kell kapnunk a nevelést, a vallásos babonákat, az ál-filozófiát, minden gondolatunkat és olvasmányunkat! Szent Agoston! Szép példa! Valójában egy osztálytársadalom legalacsonyabb rendű kasztja vagyunk, az egyetlen csoport, amely arcán viseli azokat a vonásokat (fizikai jelleg-

zetességeket), amelyek lehetetlenné tesznek bármilyen társadalmi-gazdasági érvényesülést, előrejutást. Mi vagyunk a nemzet igavonó barmjai, a tenyérbemászó arcúak, a nép bűnbakjai, lábtörői. Nem vagyok annyira ostoba, hogy ne lássam, ha gyűlölnék, főleg ha ez nyilvánvaló.

Mindezek mellett meg kell mondanom, hogy egyes négereket elismerés vesz körül; naponta megállapítom: de én nem vagyok tagja ennek a testületnek. Gyűlölnék engem. Nem tartom ezt kellemetlennek, mert bizonyos kiváltságokat biztosít nekem. Valami nem volna rendben, ha szeretnének. Érted? Nem akarom, hogy elfogadjanak. Mint egyén nem törődöm a jövőmmel; tudom, hogy eszményeim győzni fognak — ezért nem is bosszankodom. Nem árthatnak nekem, mert nem veszíthetem, csak láncaimat.

Nyilvánvaló, hogy nem fognak semmiféle lehetőséget biztosítani számomra. Igazad van, pontosan az vagyok, amitől ők félnek: néger, aki néger akar lenni, és józan.

Nem sütöm le a szememet senki előtt, s ezért érzik úgy, hogy bármelyik pillanatban zendülést robbantathok ki; pedig több incidenst akadályoztam meg itt, mint bármely más néger az egész rendszerben.

Geo

6.

1970. március 24.
kedden, kora reggel

Meg vagyok győződve, pszichopátának kell lenni ahhoz, hogy odalégy az egyenruháért; nem nehéz elképzelni, mi megy végbe annak a fejében, aki önkéntesen ölt magára egyenruhát.

Tudta-e, hogy ezekben a börtönökben kegyetlen versengés folyik az egyenruhás smasszer és az egyenruhát nem viselő fegyőr között? Az egyenruhások a „Gárdá“-nak neveztetik magukat, míg a többiek a „Börtönigazgatóság“.

A foglyok őrzése az egyenruhás smasszer feladata; ez azt jelenti, hogy ő végzi a lényeges munkát: motoz, ver és öl. A fehér inget és nyakkendőt (valójában egy másfajta egyenruhát) viselő muksók határozzák meg, hogy mit eszünk, ők döntenek el, miféle szar iskolai vagy műhelyprogramunk legyen, és elnökölnek azokon a nevenséges csoportos gyógy-szeánszokon, melyek mindig verekedéssé vagy mőszerelési vetélkedővé fajulnak. Ők fogalmazzák a Bizottság számára a

jelentéseket. A két smasszer-típus közt vita folyik, mióta megjelentek a terepen az úgynevezett „irányítók“.

Természetesen eredetileg arra számítottak, hogy együttműködnek majd a bebörtönzöttek ellen, hiszen a cél a lehető legtöbbjüket megtörni, hogy kevesebbet kelljen majd megölni, mert a gyilkolás rossz benyomást kelt az örökelt kinevező Igazságügyi Minisztérium és a politikai apparátus képviselőiben.

Mi azonban kitolunk velük azzal, hogy egymásnak ugrasztjuk a két tábor. Ha egy „egyenruha“ megtagad tőlünk valamit, az „irányítóhoz“ folyamodunk, s ha teljesíti kérésünket, annál jobb! De rendesen olyat kérünk az „egyenruhától“ (mégpedig úgy, hogy mindenképpen visszautasítsa), amit az „irányító“ minden bizonnyal engedélyez. A hatalom örülete, amely, úgy látszik, mindnyájukat elkapja, előre kiszámítható káoszt teremt.

Ezek az emberek, akik irányítani, manipulálni és összetörni akarnak bennünket, képtelenek egyetérteni, bármiről legyen is szó! Ez a helyzet! Felfegyverzett idióták! A személyes konfliktusok megszámlálhatatlanok: smasszer rab ellen, smasszer smasszer ellen, rab rab ellen (ez utóbbi általában egy smasszer provokációjának a következménye, vagy a főlegesen kemény életkörülményeké). Meg sem lehetne számlálni ezeket az eseteket, még egy IBM géppel sem, még csak a nyilvánossá váló konfliktusokat sem.

Biztos szeretnék lenni abban, megérti-e, mit akarok mondani: én nem tagadom, hogy legtöbben, akik az ilyenfajta intézményeket megjárják, valamilyen módon betegek: szörnyetegek, teljesen romlottak és kifacsartak, szörnyeteg szülők méltó utódai! Azok, akik nem ilyenek ideérkezésükkor, ilyené válhatnak, mire kikerülnek — senki nem távozik innen érintetlenül. Itt marad e falak mögötti egvéniségük és emberi méltóságuk. Mikor belépsz Chinóba, írott vallomást kérnek tőled, mely az ügyiratcsomód első oldalára kerül, fényképed és születési bizonyítványod alá; ha visszautasítod, ez a Bizottság szemében azt jelenti, hogy még nem tetted meg az első lépést a rehabilitáció felé; mindezt gondosan megmagyarazzák neked Chinóban: „Ha nincs vallomás, nincs megbocsátás.“ Senki nem lép be emelt fővel a Bizottság kihallgató termébe, ilyen nem létezik, ez van! A fiúk ebben a tekintetben hazudnak; de Fay, akinek megbocsátottak, csúszómászóként ment be oda. Mindez azt is jelenti, hogy már rezignáltan fogadta a „szart az arcába“, utolsó megjelenése óta

többször is. Évente rengeteg konfliktus és incidens fordul elő; senki sem ússza meg, ha valaki bocsánatot nyer, azt drágán megfizeti. El kell veszítenie egyéniségét, testét kellett mentenie lelke árán (gondolat, büszkeség vagy elv). Egyetlen néger sem jut ki innen, ha valamilyen erőszakos história van a múltjában, mindaddig, míg nem látják a szemében azt, amit szímulálni nem lehet: a rezignáltságot, az összeomlást; ennek ki kell ülnie az arcára.

Én láttam a lemondást bizonyos négerrek szemében, itt San Quentin udvarán, Tracyban. Mikor beléptem az udvarba 1962-ben, fekete testvéreim az esőben sorban álltak, pedig az udvar felét tető védte; a mexikóiak és a fehérek alája húzódtak; nagy területet tartottak fenn „barátoknak“, akik sosem mutatkoztak. Itteni első napomon megjelent előttem az öreg rabszolga képe, ázottan és reszketve az esőben, miközben a többiek jól érzik magukat a tető alatt. Testvéreim legfőképp arra törekedtek, hogy a kellemetlenségeket elkerüljék: a smasszer mindig a négerre ló, ha összetűzés történik fehérek és feketék közt; és úgy tűnik, a négerrek inkább törődnek avval, hogy kedvező jellemzést kapjanak, mint a fehérek vagy a barnabőrűek. Nem értem ezt, mert ami odakinn vár rájuk, semmivel sem jobb!

Valamivel később, 1962-ben, épp itt, Soledadban, egy fehér (már sem a nevére, sem az arcára nem emlékszem) a zuhanyozóban leszúrt egy négert, akit úgy hívtak, mint engem. A fehér a cellájába szalad, és védelmet kér az őrségtől: kétszáz néger rohan utána, hogy ki tépjék az örök kezéből; a végén nem maradtunk, csak négyen a körzet egész rendőrsége ellen: X. volt velem és még ketten. A többiek... Mindez az ajkak remegésével kezdődött, aztán az orrcimpák reszketése, aztán az a valami a szemekben...

San Quentinbe küldték, s egy hónapig bezárva tartottak. Azután J. C.-t és engem, akik a legfiatalabbak voltunk, áttettek Tracyba. Tracyban hat hónapot gyúrtam le a javító központban, majd „J“-be küldtek, a „fegyelmезetelenek“ részlegébe. Valójában azért küldtek oda, hogy újra összekerüljek néhány régi el-lenségemmel: azelőtt egy évvel egy mexikói megölette magát Soledadban; J. C.-t nyilatkozattételre szólították föl, majd békén hagyták, és senki ellen nem emeltek vádat. Így, egy egyszerű személycsere reményében arra számítottak, hogy a mexikóiak majd ellátják a bajomat.

Nem tudom, honnan szedi azt a históriát, miszerint megpróbáltam „deszegregálni“ egy termet; ez túlzás, azokból az eseményekből eredhet, amelyek a „J“ osztályon töltött hetem alatt történtek. A négereket arra kényszerítették, hogy a televíziós terem mélyen támla és karfák nélküli, kemény padokon üljenek, míg a fehéreknek és mexikóiaknak elől volt helyük, párnázott székekben és támlás padokon! Namármost figyelje meg: ha valamelyik gazember a cellájában volt vagy a zuhanyozóban, senki sem foglalta el a helyét, egy néger se próbáljon odaülni! Komolyan beszélek! Mindez egy „egyenruha“ jelenlétében történik, s a falon egy felirattal, spanyolul és angolul: „Tilos a helyeket fenntartani!“

Az első három estén odamegyek híreket hallgatni; állva maradok, s körülnézek a teremben, hátha felfedezem a szolidaritás jegyét az „öreg rabszolga“ arcán. Az „öreg rabszolga“ nem vesz tudomást rólam, elkerüli tekintetemet, a legszívesebben visszavonulna. Én is, de nem akarom vesztésként elhagyni a csatateret. Már az apám se hagyott rám nagy örökséget, ha azt is elveszítem, amim még van, nem marad semmim. A negyedik este leülök az első sorban. A műsort nem tudtam élvezni, arra kellett figyel-nem, ami a hátam mögött történik. A smasszer fel-alá járt, és úgy nézett rám, mint akinek elment az esze. Három napon át a rabok eltűntek („kilencvenhét kiló és valószínűleg ütődött“). A negyedik estén aztán (hét vége volt) rámtámadtak. Azután „bezártak“, és később visszaküldtek San Quentinbe. A „jelen-tés rossz magaviseletemről“ olyan nyilvánvalóan rasszista jellegű volt, hogy azt hiszem, San Quentinben kénytelenek voltak eltüntetni. Ha alkalma nyílik rá, nézzen utána, milyen okokat hoztak fel dossziémban erre az 1962-es áthelyezésre Tracyból San Quentinbe.

Láthatja, a rabok nagy része romlott. De ki keltette életre bennük a fenevadat? Mindannyian környezetük termékei. De szerény véleményem szerint sokkal kevésbé züllöttek, mint az az alak, aki „fegyőr“-nek neveztetni magát. Meg lehetne cserélni a szerepeket anélkül, hogy az adminisztráció minősége érezhetően megváltozna. Sőt, minden változás haldást jelentene.

Az Egyesült Államok börtönei a kretének utolsó mentsvárjai. A rabok elfuserált életű emberek, de ők legalább ke-restek valamit, ó, nem valami nagyot!, de már az is több a semminél. Az ő, ahogy már mondtam, az az ember, aki

alkalmatlan bármilyen más munkára, csak az ilyen szemétdombon él meg.

Mit keresek én itt, Fay? Egy öntudatlan pillanatban bezuhantam ebbe a szemetes vödörbe, s ők rámcusukták a fedelet! Itt zűr lesz, kedvesem, s mikor mindennek vége lesz, valaki ráfizet, nagyon ráfizet, de nem „mi“! Mindenesetre nem maga, legyen egészen nyugodt afelől, hogy biztonságát szem előtt tartom mindenben, amit tehetek, elsősorban és mindig a maga biztonságát. Évekkel ezelőtt ki kellett volna már jutnom innen, hogy szabad legyek, világokat romboljak le, harcoljak a rossz ellen, és harcban essem el.

Valójában kétfajta smasszer van ezen a szemétdombon: az egyik azért van itt, mert semmi máshoz nem ért: ezek lecsúszott emberek, akik végül szadistákká válnak. A többiek hírhedt szadisták, akik szenvedtek a béklyóktól, amelyeket a hozzájuk hasonlóan erőszakos társadalom rakott rájuk. Tudják, hogy hitvallásuk gyakorlása a nagyközönség rovására kíméletlen büntetést vonna maga után; gyilkolni nagyon szórakoztató, de nem a saját életük kockáztatásával (figyelje csak meg, hogy nyüszítenek és tépik a hajukat, ha baj éri őket!). De a tilalmak megszűnnek a börtön kapuin belül. Visselkedésük gyökeres változáson megy át; végre kizozhatnak, szabad utat engedhetnek örvongásuknak... és mindezért még meg is fizetik őket! Hogyan vezethetnek vak világtalant? Egy igazságos társadalomban a börtönök nem léteznének többé: ha egy ember beteg, a legjobb orvosokat foglalkoztató kórházba kell beutalni; a férfiakat soha nem kellene különválasztani a nőktől, ezeknek az intézeteknek bőven kellene rendelkezniük megfelelő felszereléssel, építő jellegű elfoglaltságokat kellene biztosítaniuk, még ha ezért a gazdaság egyéb ágazataitól vonnának is meg bizonyos összegeket. Szörnyetegeket teremteni, s aztán a társadalomra szabadítani őket — öngyilkosság a társadalom számára.

Dehát a bajokat nem orvosolhatjuk a diagnózis megállapításával. Szeretek így beszélni magához. Maga csak hallgat, de nem válaszolhat.

Itt a reggeli. Minden hatalmat a népnek!

7.

1970. március 24., kedd

A fenevad, a fenevad, akit életre keltettek bennem, visszatér majd, hogy teremtőjét megkínozza; kiszáll a sírból,

a mélységből, a legmélyebb örvényből; juttassanak bár a másvilágra, a poklokra szállás sem állít meg, kúszva térek vissza, úgy követem majd nyomát, mint a kutya, örökkön-örökké. Igazságos néphez tartozom, akiben lassan érik a harag, de akinek tombolását gátak közé szorítani semmi sem képes. Összegyűlünk majd a kapuja előtt, annyian, hogy lép-teink dübörgésétől megremeg a föld. Vádat emelek ellene örömtől megfosztott huszonnyolc évemért, és drágán fogom megfizettetni őket. Rárontok, mint egy sebesült him-elefánt, amely vad és dühös, fülei fenyegetőek, ormányát feltartva üvölt dühében. A mellén táncolok majd, szememben egyedül csak a tört láthatja, amelyet kegyetlen szívébe mártok. Ez a néger valóban nem elégedett! Soha meg nem bocsátok, semmit nem felejték el, és ha valami felróható bűnmű, az az, hogy nem hajszoltam meg őket eléggé. Ez irgalmatlan háború.

8.

1970. augusztus 9.

Reális dátum: két nappal a Halál után³

Drága Joan, a jövőben mindent attól a naptól számítunk, amelyen a gyermek meghalt.

A gyermek, a fekete gyermek, géppisztollyal a kezében, egy másodpercig szabad volt: ez több, mint amit legtöbbször remélhet.

Kell, hogy az emberek feltegyék maguknak a kérdést: milyen erők tették őt ilyen né: félelmetes, bosszúálló, hidegvérű, higgadt gyermekké; bátor elhatározása adott fegyvert a kezébe; szilaj paripa!

Nézd át összes, hozzád írott leveleimet: mindazt ki kell venni belőlük, amit Georgiáról mondtam, s ahol ő nem tökéletes forradalmár anyaként jelenik meg. Tedd meg ezt rögtön. Azt akarom, hogy senki ne tévedjen őt illetően olyan súlyosan, ahogyan én tévedtem. Egy könnyet sem ejtett, és éppúgy, mint én, nagyon büszke volt rá. Jonathan heves szenvedélyében két dolgot ismert fel: a szeretetet és a hűséget.

Higgadt és nyugodt vagyok én is. „Jonathan helyes, uraim, most rajtam a sor!”⁴

³ A kettős keltezés magyarázata a levél első mondatában rejlik.

⁴ Jonathan szavai, amikor behatolt a tárgyalóterembe.

9.

1970. szeptember 14.

Drága Nővérem,

holnap, 1970. szeptember 15-én házimunkát végzek az emeleten egy fogollyal, aki három nappal ezelőtt engem és más testvéreket székléttel és vizelettel öntött le, pont itt, Max Rowban⁵. Az adminisztráció egy kísérletéről van szó, amelynek célja a hozzájuk való csatlakozásra kötelezni a fehérek egy csoportját, akik nyíltan szándékoznak „megsemmisíteni minden pszichos négert”, és akik, jobb híján, egy alkalmat sem szalasztanak el, hogy a négereket zaklassák.

Magamra leszek tehát hagyva a folyosón ezzel a rabbal, akiről tudom: a fegyőrök fegyvert szereztek neki abban a reményben, hogy megöl majd engem. De ebben a tekintetben kész vagyok vállalni sorsomat, bármilyen legyen is az.

Bízom önvédelmi képességeimben, és a végsőig élni is fogok velük. Mindamellet, ha balhéra kerül sor, és fölülkerekedek, a börtön személyzet minden biztonnyal meghamisítja majd a tényeket, és mindenben engem fog hibáztatni. Ez előrelátható, hiszen a börtön történetében rengeteg olyan incidens fordult elő, amelyben a négerek hamisított jelentések áldozatai lettek, egyszerűen azért, mert hasonló helyzetekben ők kerekedtek felül.

Azért írok, hogy egy incidens esetén, bármi legyen is a kimenetele, megtudjátok az igazságot a történetekről.

Minden hatalmat a népnek!

Earl Satcher⁶

10.

1970. szeptember 18.

Drága Nővérem,

... íme, a lehető legrövidebb beszámoló a legutóbbi levelemben említett események következményeiről. 1970. szeptember 15-én, negyed kilenc tájban a Horton nevű börtönőr kinyitotta cellám ajtaját, és megparancsolta, hogy legyek kész a takarító-szolgálatra, A. fogollyal, aki ún. náci rasszista. Miután A. fogoly cellájának ajtaját is kinyitotta, Horton börtön

tönör elhagyta a folyosót. Ahogy a keresztvasat leveszik, az ajtó belülről kinyílik. Kinyitottam az ajtót, és kiléptem a cellámból.

A. kilépett a sajátjából, és visszazárta az ajtót. Jó két percig nem moccant, majd felém tartott, s tőlem egy méterre megállt, és kivett a zsebéből egy kést, melyet a műhelyekbe bejártas rabok készíttettek. Ennek láttán védekező karatállásba helyezkedtem, és vártam, hogy A. rám ugorjon. Mikor ebben a szokatlan tartásban meglátott, a pasas kitért, elhatározta: megpróbálja kiprovokálni, hogy én támadjam meg őt, s a rasszista szótár legszennesebb kifejezéseivel illetett. De én nem mozdultam.

A személyzet nyolc-tíz tagja, akit a folyosó végére, a folyosó bezárt rácsa mögé állítottak, látott és hallott mindent anélkül, hogy egy mozdulatot is tett volna, hogy véget vessen a helyzetnek, és elvegye A. fogolytól a fegyverét (amelyet ők maugok szereztek neki).

Tíz pernyi mesterkedés után az örök megértették, hogy A.-nak bizonyosan nem lesz már bátorsága megtámadni engem úgy, ahogyan a jelek szerint megegyezett velük. Akkor aztán hangos kiáltásokkal visszaparancsoltak cellánkba. A. rögtön behátrált a sajátjába. Követtem a többi néger tanácsát: visszatértem a cellámba.

Fél tizenegykor az örök visszajöttek, és felszólították Madison Flower testvért, hogy jöjjön ki a folyosóra egy másik rasszista fogollyal.

Pár pillanattal később Madison testvér kilépett a folyosóra, és a szóban forgó fogoly rávetette magát. De a testvér élénken reagált, s kezdte mőresre tanítani támadóját. Az örök rögtön kiözönlöttek a folyosóra, egy könnyfakasztó bombát közvetlen közélről a testvér arcába dobtak, kivonszolták a folyosóról, s a dühöngők cellájába zárták. A fehér foglyot a cellájában hagyták, és Max Rowban mindenki estig könnyezett a könnyfakasztó gáz miatt.

Érő és igazság!

Earl Satcher

Gaal Anna fordítása

A SZERKÉSZTŐSEG MEGJEGYZÉSE. A kézirat nyomdába kerülése után értesültünk George Jackson haláláról: állítólag fegyveres harcban lőtték le a szökését megakadályozó fegyőrök. A dokumentumot eredeti összeállításunkban közöljük, de az ügyre az Angela Davis-probléma összefüggésrendszerében még visszatérni szándékozunk.

⁵ A börtön egyik szigorított részlege.

⁶ Alnév.